

	Habet.	Lege.
Pag. 401.	col. 1. lin. 25.	infantes.
Pag. 401.	col. 1. lin. 28.	contradicerem.
Pag. 417.	col. 1. lin. 27.	Iconoclastarum.
Pag. 423.	col. 1. lin. 45.	impagit.
Pag. 450.	col. 2. lin. 17.	Catholicorum.
Pag. 497.	col. 1. lin. 12.	Alexandrum II.
Pag. 513.	col. 2. lin. 1.	conjunctos.
Pag. 528.	col. 2. lin. 24.	testimoniorum.
Pag. 568.	col. 1. lin. 18.	hominum.
ibid.	lin. 19.	corum.
Pag. 580.	col. 2. lin. 26.	gravifus.

LIBER V. DECRETALIUM.

AD finem Libri III. Decretalium rationem dedi, cur quosdam ejusdem Titulus ad præsentem Librum V. commentandos transfulerim; qui quomodo cum titulis historice commentabilibus, quoque ordine tractandi sint, præfatio (1) huic Tomo præfixa cum recenset, hic repetere supervacaneum est.

TITULUS VII.

De Hæreticis.

Bis Paragraphis præsentem Titulum absolvemus. In primo agemus de ipsis Hæresibus atque Hæreticis; in secundo vero de eorumdem Judicibus horumque in eos autoritate.

§. I.

De Hæresibus atque Hæreticis.

Hæresis quemadmodum & Secta, nomina de se sunt indifferentia.

Hæresis enim Græce ab electione dicitur: quod scilicet eam sibi unusquisque eligat disciplinam, quam putat esse meliorem, teste Hieronymo relato 24. q. 3. c. *Hæresis*. Similiter secta à sectando nuncupatur, vel à sequendo, apud Isidorum lib. 3. *Etymol.* c. 8. Possibile autem est, ut quidam eligant, seu sequantur disciplinam bonam, quidam malam; quemadmodum conspicere licet in sectis antiquorum Philosophorum. Et ipsæ Sectæ Seducæorum, qui contra Traditionem Scripturæ negabant Resurrectionem, atque Phariseorum, qui Orthodoxi, esto scelerati fuerant, eamque cum aliis Synagogæ Dogmatibus acerrime propugna-

bant, Actor. 5. v. 17. & 15. v. 5. vocantur Hæreses. Et ipse Paulus Actor. 24. v. 14. Fidem Christianam, quam profitebatur, vocat *Sectam*, testaturque eam à Judæis dici Hæresim.

2. Nihilominus in ipsis Sacris Literis doctrinæ à communi credentium fide, juxta Apostolicam traditionem accepta, deviantes, antonomastice *Hæreses* dictæ sunt, ac *Sectæ*, eorumque sequaces Hæretici, seu Sectarii simpliciter nuncupati; quem modum loquendi Apostolorum discipuli, eorumque successores constanter usurparunt.

Prima propositionis pars ex 1. ad *Corinthios* cap. 11. v. 19. eruitur, ubi Apostolus ait: *Nam oportet & Hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* Et ex ep. ad *Titum* 3. v. 10. ubi eidem præcipit idem Apostolus: *Hæreticum hominem post unam, & secundam correctionem devita.* Cum alias in Scripturis Hæretici vocentur Anti-Christi, falsi Prophetæ, Pseudo-Apostoli, homines perverfi, seductores, quæ nomina in bonam partem interpretari nequeunt.

Secunda pars inspicienti Patrum scripta patebit.

(1) Vide Typographi Præfationem.

3. Quamvis, si Hæresis in latitudine, indifferentiaque mox explicata sumatur, facile describatur, cum obvie pateat, quod sit *Sententia, disciplinæ ab uno vel pluribus propugnata*, aut proprio *Marie invente electio*; nihilominus, si in eo sensu, quem ei post Apostolum indidit Ecclesia, accipiatur, difficilior ejus est definitio.

Quid sit Hæresis, & quid aliquem Hæreticum faciat, regulari aliqua definitione comprehendendi, sicut ego existimo, aut omnino non potest, aut difficillime potest: ait S. August. lib. de Hæresibus in Præf. Hoc autem inde mihi evenire videtur, quia multa requiruntur ad Hæresim, plura ad Hæreticum formalem. Et quamvis definitio Hæreseos, aut Hæretici propositionis in genere, sicut & Hæretici formalis non adeo difficilis sit, etiam in eo sensu, quo eam non tantum Catholici, sed ceteri quoque Christiani nominis Professores sumant; omnes enim consentiant, & consentire tenentur: Quod Hæretica propositio sit illa, quæ verbo Dei scripto, traditove directæ, & immediate opponitur. Hæreticusque formalis, qui similem propositionem volens, pertinaxque tuetur: non enim negant Protestantes propositionem tradito Dei Verbo directæ & immediate oppositam esse Hæresim, ejusque scientes ac pertinaces defensores esse Hæreticos formales, cum perinde sit opponi vel contradicere Christianum alicui veritati à Deo revelatæ, sive ea revelata fuerit scripto, sive traditione; sed quod negant, est, nullam revelationem ad fidem pertinentem esse nobis traditione pure orali, vel declarativa à Deo relictam; id tamen, quod dividimur non tantum ab antiquis Hæreticis, verum etiam à modernis, & quod definitionem Hæreseos in specie sumptæ Hæreticique formalis difficilem reddit, est, quod dicta specifica definitio supponat I. Verbum Dei traditum, seu traditiones divinas

existere non tantum *in hæresivas*, seu illas, quæ tradunt illud ipsum, quod clare scriptum est, quas nemo negat; sed etiam *declarativas*, seu illas, quæ disertius explanant, quod S. Scriptura breviter, aut minus clare docet; ac *mere orales*, quæ tradunt, quod nullo modo, ne implicitis quidem terminis, scriptum est; quarum duarum existentiam extra Dei Verbum scriptum pernegant Novatores. Quamvis existentiam traditionum mere oralium innocue quoque negent quidam Catholici Theologi, prætendentes singula fidei nostræ dogmata *implicite* saltem & *obscure* in Sacris Literis contineri. II. Quod eadem definitio supponat illud solum esse Verbum Divinum nobis revelatum tam scripto, quam traditione, quod ut tale judicat Catholica Religio; hæc enim limitatio definitionis Hæreseos in genere, in sensu à Christianis sumptæ, dependet à duobus axiomatibus nos inter & Protestantibus controversis; quorum primum est, an Ecclesia sit infallibilis, & consequenter Judex Supremus controversiarum? & si tandem est, quænam sit illa, an quæ Romano Pontifici visibiliter tantquam Capiti adhæret, atque in Dogmatibus Ritibusque pragmaticis cum illo communicat, bonos malosque homines, ut Sagena illa Evangelicæ bonos & malos pices, ager item Parabolicus triticum & zizania, horreumque symbolicum triticum & paleam, complectitur; an vero invisibilis quædam, per visibile illud corpus dispersa, solumque privati spiritus dictamine ac infallibili inspiratione arcana Scripturæ, aliunde patula ac sole meridiano clariora perdiscens, vel solos justos in sinu suo fovens? Accedit, quod cognitio difficile sit, in quo gradu debeat esse hominis cognitio circa dogma, cuius oppositum sentit, an à Deo revelatum sit? & quanta circa veram Ecclesiam Christi, ejusque circa idem dogma sensum, quantaque pertinacia in contradicendo, ut ejus propositio specificæ Hæretica, ille-

que

que Hæreticus formalis esse queat? Cui, si jungamus multas esse propositiones, quæ prima fronte videntur pugnare cum veritatibus *immediatis*; quamvis solum repugnent *conclusioni*, ex verbo Dei per consequentiam certam deductæ; adeoque sunt tantum *Hæresi proxime*: iterum alias, quæ videntur hæresi patrocinari, licet absolute cum veritate orthodoxa queant combinari, adeoque sint solum *Hæresim sapientes*; denique alias, quæ quidem repugnant veritati immediate revelatæ, sed necdum ab Ecclesia definitæ; nec animi præparatione, eas etiam contra judicium universalis Ecclesiæ tuendi, defenduntur; apparet, multo difficilior esse in praxi judicare quænam sit formalis Hæretica propositio, quique formalis Hæreticus, quam duo hæc monstra in specie desuare.

4. Et hinc Ecclesia magna semper circumspeditione, maturaque deliberatione usa est in declarandis propositionibus Hæreticis, earumque Patronis, atque ex defectu hujus cautelæ non unus Veterum Recentiorumque lapsus est.

Prius propositionis membrum ex convocatione Conciliorum tam Provincialium, quam Generalium in aprico est; quæ omnia fere ex eo principe sine coacta sunt, ut Dogmata contra communem traditionem orta discuterentur, an tantquam Hæretica anathematizanda sint? Et Arcadius Imperator sub finem Sæculi IV. illos solum voluit Sanctionibus contra Hæreticos latis succumbere, qui vel *levi argumento* (hoc est, *levi fundamento*, ut omnes explicant) à *Judicio Catholice Religionis*, & *tramite detecti* (hoc est, *conventi*) fuerint *deviare*. L. 28. c. Theod. de Hæreticis. Hinc Innocentius XII. æquissimam hanc justissimamque Regulam secutus, in Brevis ad Belgii Episcopos die 6. Februarii An. 1694. dato, ipsis injungit, ne ulla ratione quemquam vaga illa accusatione, & invidioso nomine Jansenismi traduci aut nuncupari sinant, nisi

prius suspectum esse legitime confiterit, aliquam ex his propositionibus docuisse; nec aliqua præna Ecclesiastica puniat, nisi *Juris ordine servato* eam meruisse probatus fuerit.

Ad secundi confirmationem exemplum nobis suppeditat S. Augustinus ep. 122. ad *Quodvultdeum*, ubi narrat, quod Philastrius quidam Brixienfis Episcopus scripserit librum de Hæresibus, numeraveritque hæreses, quæ in Populo Judaico fuerint ante adventum Domini XXVIII. & exortas post Domini adventum CXXVII. Epiphanius autem Episcopus Cyprius scripserit librum de Hæresibus, numeraveritque hæreses, quæ in Populo Judaico fuerint ante adventum Domini XXVIII. & exortas post Domini adventum CXXVII. Epiphanius autem Episcopus Cyprius scripserit quoque librum de eadem materia; sed ipse utriusque temporis Hæreses colligens LXXX. complexus est. Atque subjungit: *Quod utique non evenisset, nisi aliud uni eorum videretur esse Hæresis, & aliud alteri. Neque enim putandum est, aliquos ignorasse Epiphanium, quos noverat Philastrius, cum Epiphanium longe doctiorem Philastrio invenerimus. Sed procul dubio, in ea questione, ubi disceptatur, quid sit Hæresis, non idem videbatur ambobus, & revera omnibus definire difficile est. Et hinc habemus, non tantum visum esse Augustino difficile esse definire, quid sit Hæresis, vel quis sit Hæreticus dicendus? sed etiam nonnunquam minus doctum & instructum hæreses putare aut fingere, quas non esse hæreses doctior novit; ut in Philastrio & Epiphanio contigisse hic monet Augustinus. Et ipse Epiphanius una vel altera vice defectu hujus cautelæ lapsus est, uti produnt ejus acta. Unde S. Gregorius lib. 9. ep. 39. scribens Theodisita Patricæ ait: *Quod sint multi Fidelium, qui imperito zelo succenduntur, & sæpe dum quosdam quasi Hæreticos insequuntur, Hæreses faciunt.**

5. Hæresis ergo, seu Hæretica propositio specificè sumpta, & prout in Ecclesia Dei exiit, conspirantibus Theologis & Canonistis est illa: *Quæ verbo Dei scripto, traditove, atque ab Ecclesia*

Ca-

Catholica ut tali proposito, directe & immediate opponitur. Hæreticus vero formalis, qui similem propositionem contra iudicium ejusdem Ecclesiæ Catholicæ pertinaciter defendit.

Primum propositionis partem, quæ dat definitionem hæreseos in specie, seu prout secundum modernam Dei providentiam in Ecclesia exiit: (potuisset enim Deus omnes veritates credendas sola Scriptura nobis consignare; potuisset eandem Scripturam adeo claram limpidaque reddere, ut nullo egeret interprete humano, qui sensum ejus infallibiliter attingeret; potuisset etiam in casu ejusdem obscuritatis ipse sensuum suorum interpretem ac inspiratorem agere: quo casu definitioni data nec particula *traditove*, nec verba illa, atque ab Ecclesia Catholica ut tali proposito addenda forent; sed propositio Verbo Dei scripto directe & immediate opposita esset Hæresis, quam N. 3. Hæresim in genere placuit appellare, ejusque volens ac pertinax defensor Hæreticus formalis) hanc, inquam, propositionis partem hic interim tanquam certam sumimus, paulo post demonstrandam; atque Hæreticam propositionem ex data hac ejus definitione distingui non tantum à propositione hæresi proxima, hæresim sapiente, quas eodem N. 3. jam descripsimus; à schismaticâ item, erronea, blasphemâ, impia, scandalosa, piarum aurium offensiva, male sonante, simplicium seductiva, temeraria, periculosa, quæ vel solo nomine se negat directe & immediate oppositas Verbo Dei scripto, traditove, ut tali ab Ecclesia Catholica proposito; verum etiam ab hæresi in genere, quæ esset in casu alterius providentiæ parentis inclusio, ex eo probamus, quod Hæretica non censeatur in Ecclesia Catholica propositio, esto sit opposita immediate & directe Verbo Dei scripto, traditove *in se*, quamdiu ab Ecclesia definitum non est, oppositam propositionem esse Verbum Dei scriptum,

traditumve: uti aperte proditur in propositione Cypriani, Asiaticorumque Episcoporum contra Stephanum Romanum Pontificem defensa: *Quod baptisma Hæreticorum sit invalidum*: quæ certe propositio tunc jam erat opposita Verbo Dei scripto, traditove; cum id postea Ecclesia declaraverit, in qua non sunt novæ revelationes, sed solum jam factæ ut tales declarantur; & tamen non erat Hæretica, illa propositio, quæ nunc est Hæretica; ex hac sola ratione, quod tunc non esset opposita Verbo Dei scripto, traditove, ut tali ab Ecclesia proposito, modo autem fit. Unde Author Principiorum Juris Publici Ecclesiastici Catholicorum maneam dedit hæreseos specificæ, seu in sensu Catholicorum sumptæ definitionem, dum propositionem Hæreticam definit esse illam: *Quæ Verbo Dei scripto, traditove directe & immediate opponitur*; omisit enim quintam ejus essentiam, nisi per traditionem intelligat Ecclesiæ propositionem; quod tamen particula disjunctiva *traditove* negat: aut si non, tunc in eadem definitione Verbum Dei traditum desideratur; & hinc iterum hæresis secundum modernam providentiam mance definitur.

Quod secundam partem allatæ propositionis atinet; illa satis indicat plus requiri ad Hæreticum, quam ad Hæreticam propositionem: hæretica enim propositio est, quæ Verbo Dei scripto, &c. opponitur, quæ certe etiam hæretica esset in casu, quo optima fide, & putativo pro Ecclesia Catholica zelo propugnaretur: id quod posset contingere, si novellus Theologiæ Catholicæ Candidatus incidens in propositionem Cypriani: *Hæreticorum baptisma est invalidum*; Sancti-que Patris autoritate ac argumentis succensus, eam contra obvium conscholarem tam diu tueretur, donec à Professore audiret contrarium ab Ecclesia esse dudum definitum, quo audito vela contraheret; is enim certe defenderet pro-

posi-

positionem hæreticam, hæreticus esset non item, quod eam cum pertinacia contra definitionem Ecclesiæ non defenderit. Et hanc pertinaciam in voluntate præter errorem in intellectu requiri, ut aliquis dicatur formalis hæreticus, agnovissent tum Imperatores, tum Canones, tum Patres. Nam supra citatus Arcadius, L. 13. cap. De Paganis, hæreticos eos vocat, qui à Catholica Religione dogmate deviare contendunt. Et S. August. rel. 24. q. 3. c. 29. inquit: *Qui sententiam suam quamvis falsam, atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia suæ presumptionis pepererunt, sed à seductis, atque in errore lapsis Parentibus acceperunt, quaerunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint; nequaquam sunt inter hæreticos computandi*. Et hinc Concilium Lateranense sub Innoc. III. in cap. 2. De Summa Trinitate, damnatis opinionibus Abbatis Joachim, ipsum nihilominus Hæreticum haud declaravit, cum omnia sua scripta nobis (ait Pontifex) assignari mandaverit Apostolicæ Sedis iudicio approbanda, seu etiam corrigenda. Hinc probatum Canonistis Axioma: *Non error, sed erroris pertinacia hæreticum facit*. Et hæc ad rite formandas claras & distinctas ideas de hæresi, hæreticoque formali in sensu Ecclesiæ Catholicæ allata sunt. Quod autem definitio data hæresi naturam essentiamque, qualis in moderna providentia existit, habeat, historico, eoque invictò argumento jam demonstrandum.

6. Sola definitio Hæreseos, prout in Ecclesia Dei existit, secundum providentiam atque œconomiam à Deo electam, quam asserunt unanimiter Doctores Catholici, bona, Sacræque Scripturæ conformis est.

Propositio in apico erit, si axiomata N. 3. insinuata, unde pender data definitionis bonitas, probaverimus in favorem Catholicorum: sunt autem sequen-

tia tria. Primum: Quod Sacra Scriptura multis in locis sit obscura, intellectuque difficilis. Secundum: Quod Deus incommodis, ex hac obscuritate, quam in verbo suo ob altiores fines servare voluit, controuersis nempe ex naturali genio hominum, quorum tot solent esse sententiæ, quot capita, circa genium sensum ejusdem Scripturæ oritur, non voluerit violenta illa, ac ingenio humano profus incongrua inspirare privata succurrere. Tertium: Quod id præsterit naturali ac docibilitati hominum magis conveniente ratione, dando assistentiam ad sensum à se in litera ad nos directa infallibiliter attingendum, vel ipsi etiam Capiti Ecclesiæ, vel Ecclesiæ cum eodem Capite legitime congregatæ, aut tacite conspiranti: cujus iudicio quod definitur, eo ipso ejusdem verbo scripto traditove conforme supponitur; cui si quis pertinaciter resistat, hoc ipso à sensu per verbum suum scriptum traditumve aberrat, & consequenter hæreticus evadat, sit necesse.

7. Jam vero Scripturam plurimis in locis esse obscuram duobus argumentis, uno ex Scriptura, altero ex irrefragabili experientia desumpto demonstrari potest.

Quod Scripturam attingit, primo Luca 18. v. 34. dicitur: *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum ipsud obsconditum ab eis, & non intelligebant, quæ dicebantur*. 2. Luca 24. v. 45. *Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas*. 3. A Cor. 8. v. 31. ait Eunuchus legens Scripturam ad Philippum: *Et quomodo possum intelligere, si non aliquis ostenderit mihi?* Hinc non semel Discipulis Dominum rogaverunt, ut edissereret eis parabolas, quas ad turbas dixerat. Sed rem conficit testimonium Petri, qui ep. 1. v. 16. de epistolâ Pauli sermonem insituentis ait: *In quibus sunt quadam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem*. Quibus Scripturæ locis, eam obscuram

sole

sole meridiano clarius testantibus, in vanum opponunt Protestantes primo textum Joannis 5. v. 38. ubi Christus Judæis, *Scrutaminis*, inquit, *Scripturas*, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Nil enim aliud voluit Christus incredulis inculcare, quam ut Prophetarum oracula diligenter lustrant, in ipsis inventuri, eum esse Messiam futurum, qui ea opera esset facturus, quæ ille in conspectu omnium fecit, & ad quorum testimonium v. 36. provocat, quorum conspiratione de ejus missione convincendi sunt: quod certe non est declarare Scripturam claram ubique & apertam esse. Nec majoris momenti est alter locus, quem adducere solent ex Act. 17. v. 11. ubi de nobilioribus Judæorum Thessalonicensium dicitur: *Qui susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se haberent.* Cum enim Paulus & Silas, annuntiantes Christum esse Messiam in Lege promissum, ejus acta referre omnes notas, à Prophetis ad eum cognoscendum prædictas, contenderent, Judæi in his circumstantiis non tenebantur ipsis cæco modo credere; hoc enim imprudentiæ species exstiteret, nisi tacta à Deo eorum corda fuissent, cum multi jam tunc exstiterint Pseudo-Apostoli, sed scrutabantur Scripturas, an ita se res haberent, prout à Paulo & Sila antuntiabantur. Nec Catholici negant scrutari posse Scripturas, quin deberi in gratiam evangelicarum veritatum; sed quod contendunt, est, solam Scripturarum scrutationem ab Ecclesiæ membris singillatim factam non esse infallibilem, nec sufficere ad conservandam unitatem fidei, morumque in Ecclesia, seu generalem ejus œconomiam, id quod experientia docet, & probatio secundi axiomatis demonstrabit.

Quod vero experientia doceat Scripturas multis in locis esse obscuras, constat ex hæresibus omnium Sæculorum, præ-

sertim vero modernarum; omnes enim Hæretici, quorum catalogum infra texemus, se claris Scripturæ textibus nitè pertinaciter affirmabant, & quos Calvinitarum modernorum non censet Verbum Divinum aperte suæ sectæ patrocinari? quis Lutheranorum è contra admittit non patrocinari suæ? & Anabaptistæ suæ? novi Sociniani suæ? Schwenkfeldiani, Puritani, Presbyteriani, Antipresbyteriani, Hærnutheteriani, & reliquorum colluvies non item suæ? Unde ergo tam variæ, tam miræ dissensionis, si Scripturæ ubique sole sunt clariorè? unde tot rixæ, tot contentiosæ disputationes, si eadem Scripturæ controversiarum simul sunt Testis & Judex?

8. Deum quoque Controversiarum Supremum Judicem non constituisse spiritum privatum, eadem Scriptura, atque experientia docent.

Scriptura quidem; quia Matthæi 18. v. 20. dicitur: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et v. 17. *Si non audierit eos (testes frater in fide, vel moribus errans) dic Ecclesiæ, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Experientia vero ex illico relatis hæreticorum, præsertim nostri temporis, dissensionibus. Unde enim, quæso, tam discordantes & irreconciliabiles in sentiendo discipuli, si spiritus privatus est infallibilis Magister? Certe vel ex hoc ipso Catholici merito subodorant spiritum illum privatum esse spiritum mendacii, quem posuit Deus permissione sua in oribus omnium horum Prophetarum. Per Spiritum ergo commune Deum Corpori Ecclesiæ in Concilio Generali congregato, œconomia ejus, ac conservatori in fide providere debuit: quod evincet tertium argumentum.

9. Deum ergo sapientissimum, qui sicut in omnibus à fine ad finem attingit fortiter, suaviterque cuncta disponit, ita singulari providentia ob iteratas toties

à Christo promissiones Ecclesiam gubernat in iis, quæ fidem concernunt, & mores; non voluisse, ut controversiæ, & quarum terminatione torques pendere debebat ipsa Ecclesiæ in fide ac moribus unitas, de rectorie deciderentur, vel sola Scripturæ autoritate, vel spiritu privato genuinum ejus sensum explicante; sed hanc provinciam toti Corpori legitime congregato, ac S. Spiritus assentientia fulto dedidit; præter argumenta desumpta ex Sacris Litteris, atque ipsa experientia, ipsa regiminis, Deo respectu Ecclesiæ suæ convenientis, ratio, & ipsa perpetua Ecclesiæ persuasio ac praxis, quæ argutiusculas Protestantium effugiat omnia precludit, invictè demonstrat.

Et quod primum argumentum attinet, in aprico esse videtur, si Deus Scripturam solam, vel spiritum privatum supremum controversiarum fidei constituisset judicem, regimen Ecclesiæ ab eo ordinatum omnium regiminum longe miserimum esset; Deum autem minus curium esse suæ Sponsæ, quam Principem morigerum subjecti Populi quis credat? esset autem in casu; cum enim Scriptura sit Judex mutus, sicut in Republica Lex, quemadmodum malevoli Advocati dextre norunt Leges in partem suam trahere, eisque per alias Leges apparentiam multam dare; ita etiam malevoli homines textus Sacre Scripturæ ad suam hæresim confirmandam ignaviter applicare, eisque ex aliis Scripturæ locis colorem appingere nosset; & sicut iidem Advocati, si declivè sententiæ per Judicem late non deberent acquiescere, lites in infinitum protraherent, esto Petri causam hi privati homines veram dicerent, alii causam Pauli; ita in systemate spiritus privati, & in casu schismatis, si Deus Providentissimus non ordinasset tribunal *authoritativum*, cujus sententiæ definitivæ ultimo acquiescendum esset, schismata in Ecclesia omnino essent perpetua, nunquam terminanda. Cum enim

Tom. II.

in dicto systemate omnes essemus æquales, quilibet jactaret se habere aequè spiritum privatum ac alter, habere Scripturam clare sibi faventem, ac alter: quod miseriam experientia mox insinuata, præsertim apud tot sectas post Lutheri à Catholica fide defectionem non tam loquitur, quam clamat. Et quamvis etiam in Catholico systemate, in quo defendimus Ecclesiam cum suo Capite legitime congregatam esse supremam ac infallibilem controversiarum Judicem, non omnia schismata sint composita, cum videamus in Oriente adhuc superstitis Arianos, Nestorianos, Eutichianos per Concilia Generalia dudum anathematizatos, & Protestantes post Concilium Tridentinum in suis opinionibus heterodoxis perseverent; grandis tamen nostrum inter & illorum systema est disparitas, quantum ad justificandam generationem Dei respectu Ecclesiæ; in nostro enim assumpto disordines isti non refunduntur in regimen à Deo institutum, utpote quod de se natum aptum est discordiis finem imponere, cum ipsum rationis lumen dicitur, quemlibet privatum debere accommodare sensum suum sensui totius Corporis: & hinc bene censetur ordinata Respublica, quæ principio isti luminis naturalis innititur, esto in illa vitio Civium confusionis nihilominus orientur; sed in malitiam hominum perverferunt, præsertim cum Deus toti Corpori Ecclesiæ contulerit infallibilitatis donum: quod non tantum infra ææ perpetua Christianorum persuasionem demonstrabitur, sed hic etiam ex eo adstrui potest, quod, cum Respublica Ecclesiæ non regatur regulis naturalibus, sed revelatis, quarum sensum acumen rationis non licet attingere, Dei ter Optimi Maximi & sapientiæ & in Sponsam suam amori tribuendum sit, de medio eidem providitè efficacissimo, ac terminandas omnes fidei controversias, salva hominum libertate, quam gratis suis nunquam lædere voluit,

Ddd

con-

constituendo Tribunal, seu Ecclesiam in unum congregatam, *summae auctoritatis*, ac simul *omnigenæ* circa ea, que ad fidem ac mores immediate pertinent, *infallibilitatis*. E contra in Protestantium assumpto disordine dicti refunderentur in *ipsum regimen à Deo institutum*, cum spiritus privatus nulla ad finiendas controversias polleret auctoritate, ut ex dictis manifestum est, nec consequenter ejus infallibilitas pondus quodpiam iisdem terminandis ex eadem ratione præberet, ut manifesta docet experientia. Quæmodum si Princeps optimis quidem legibus provideret Republicam, cuiuslibet tamen ex Subditis liberum relinqueret eas interpretandi, ac juxta interpretationem eandem vitam suam instituendi, confusiones in Republica orituræ in ipsius Principis gubernationem redundarent. Et hinc vel ex relatis argumentis perspicere deberent cordati Protestantes, quam æreoso nitatur fundamento eorum primipulorum de claritate Scripturæ, de spiritu privato, de invisibili Ecclesia sententia, meritoque suspicari, primos illos Novatores, has opiniones, divinæ circa Ecclesiam providentiæ tam injurias, non alio sine adoptasse, coloratque argumentis propugnasse, quam ut earum patrocinio auctoritatem Concilii Tridentini eluderent; ac tandem serio cogitare, quod in his tribus cardinibus controversiarum veris vel falsis adferendis vertatur cardo æternæ vel salutis vel damnationis.

At at longe ponderosius argumentum, quodque quemlibet salutis æternæ cupidum movere deberet, superest ad probandum Deum Ecclesiam suam legitime congregatam, vel tacite conspirantem constituisse supremum ac infallibilem controversiarum Judicem; hancque ad usque istos Novatores totaliter ignorasse Scripturarum omnigenam claritatem, spiritum privatum, ac Ecclesiam invisibilem; & hinc illum constanter judicasse hæreticum, qui Verbo Dei ut *per illam de-*

clarato assentiri renuit: id quod vult data à Catholicis hæreseos hæreticæ definitio; nimirum constans ac perpetua ejusdem Ecclesiæ praxis, ab omnibus Catholicis omnibus Sæculis, quin ab ipsis Protestantibus initio præterite Reformationis, dum ad futurum Concilium provocarunt, approbata, qua similes controversiæ à primo Concilio Apostolorum circa Legalia celebrato, aduque Concilium Tridentinum per visibilem Ecclesiam conciliariter decise ac terminate sunt. Id quod in apricum ponetur, dum muneri nostro satisfaciendes, hæreseos omnium Sæculorum, earumque damnationes conciliares ordine chronologico adferemus; ex quarum relatione notas hæreseos genuinas, atque characteres, ex quibus Romano-Catholica Ecclesia clare agnoscitur in doctrina Apostolica constanter perseverasse, benevolus Lector agnoscat.

10. Ascendente Domino in Cœlum, missoque super Apostolos Spiritu-Sancto, hisque prædicantibus congregata est primum Jerosolymis Christi Ecclesia.

Actor. 2. v. 41. *Qui ergo receperunt sermonem ejus (Petri) baptizati sunt, & apposite sunt in die illa anime circiter tria millia.*

11. Hæc Dei Ecclesia diligenter auscultabat Evangelium Christi, quod non scripto, sed ore eisdem annuntiabant, ejusque sensum explicabant Apostoli, atque in eorum doctrina perseverabant.

Ibidem v. 42. *Erant autem perseverantes (Discipuli) in Doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis, & orationibus.* Quod autem Evangelium aliquot annis non scripto, sed ore traderint Apostoli, inde patet, quod Mattheus, qui primus omnium scripsit Evangelium, illud litteris non consignaverit ante annum Eræ Christianæ 43. adeoque 10. post Christi mortem annis: tot ergo saltem annis Christi Ecclesia regebatur sine Evangelio scripto, sola traditione,

pl.

pluribus sine reliquis Evangeliiis, Apostolorumque Epistolis.

12. In hac ipsa tamen Ecclesia ortæ jam sunt controversiæ circa fidem, & disciplinam.

Quidam enim descendentes de Judæa docebant fratres (convertos nimirum Antiochiæ ex Gentibus) Quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvari. Actor. 15. v. 1. & v. 15. narratur: *Surrexerunt autem quidam de hæresi Phariseorum, qui crederunt, dicentes: quia oportet circumcidi eos (convertos ex Gentibus), præcipere quoque servare Legem Moysi.*

13. Has controversias Deus oriri permittit in Ecclesiæ primordio, ut Fideles instrueret, quomodo imposteros debent dignoscere hæresim, & quomodo controversias fidei dirimi vellet in ea.

Suspectam de hæresi doctrinam Fidelibus esse debere illam indicavit, quæ communi Fidelium sensui nova, oppositaque Patrum communi traditioni videretur. Nam cum Paulus & Barnabas Antiochenis prædicassent: *Fide in Christo salvos futuros per Baptisma*; atque Neo-converti in hac doctrina perseverarent, quamprimum Judaizantes illi Apostoli de Judæa descendentes docere volebant fratres, *circumcisione* insuper opus esse ad salutem; subito facta est seditio non minima Paulo & Barnabæ adversus illos v. 2. nova enim ipsis videbatur hæc doctrina, atque traditioni suorum Apostolorum opposita. Et hanc hæreseos notam evidenter conspiciamus in subsequenti Sæculorum hæresibus; Fideles enim v. gr. ab Apostolis erant edocti, Deum esse unum in substantia, & trinum in Personis æqualibus omnimode, seu consubstantialibus inter se, atque in hoc sensu esse accipiendas Evangelicas Apostolicasque auctoritates ex Patrum traditione communitè persuasi erant Sæculo quarto, atque

in quietâ possessione hujus persuasionis Deo deseruerunt. Quamprimum ergo eodem Sæculo Arius dogmatizare contra Verbi æterni divinitatem, quamprimum Sabellius Personarum divinarum realem distinctionem impugnare, denique Eunomius Spiritum S. creaturam effutire ceperunt, communis Fidelium sensus subito alterari, novamque aliquid ac Patrum traditioni, communicare ac quietæ Fidelium antecessorum persuasioni oppositum suspicari, ac detestari cœpit: quæ nota emicuit mirabiliter in omnibus hæresibus postminimo exortis usque ad ipsam præsentiam Protestantium reformationem; dicebanturque illi, qui in communi & quieto Fidelium sensu à Patribus accepto perseverabant, *Catholici*; qui vero novam hominis perversi doctrinam amplectebantur, hæretici; atque ab Authoris nomine vel Ariani, vel Sabelliani, vel Eunomiani, &c. Vide Præfationem in hunc tommum (1).

Quæmodum vero controversiæ in Ecclesia post hanc de *Legalibus* orituræ dirimi deberent, in præsentî casu ostenderunt Apostoli, vel potius Spiritus S. per illos. Audita enim Pauli & Barnabæ narratione, & Phariseorum de Legalibus imponendis convertis ex Gentilitate contentione, Concilium Jerosolymis coegerunt v. 6. causam delatam diligenter discutientes, ac denique hæresim Phariseorum condemnantes v. 24. & seqq. simulque Spiritus S. assentientiam non singulis privatis, sed Ecclesiæ in unum congregatæ à Christo promissam aperte testantes his verbis v. 28. & 29. *Visum est Spiritui S. & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria; ut abstinatis vos ab ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & fornicatione, à quibus custodientes vos bene agetis.* Quæ dirimendi controversias fidei forma constanter observata fuit in Ecclesia usque ad Concilium

Ddd 2

lium

(1) Vide Typographi Præfationem.

lium Trid. inclusive: & qui definitioni Conciliorum legitimorum acquiescebant, *Catholici*, qui vero eidem refragabantur, *Hæretici* omnibus sæculis dicebantur. Quæ Concilia cum semper habita fuerint in Ecclesia Romano Catholica, Præside Romano Pontifice, patet, apud illam solam Apostolicam Doctrinam, Fidemque orthodoxam perseverasse, aperteque Dominos Proteſtantes ab ultimo Concilio œcumenico Tridentino anathematizatos sortem antiquorum hæreticorum, hac iudicii forma à Spiritu S. præscripta, condemnatorum incurere. Quod enumeratione hæresum omnium sæculorum, eorumque condemnatione jam elucidandum. Quas ex Natalis Alexand. Historia Ecclesiastica compendiamus, errores præcipuos, eos præsertim, quos Proteſtantes nostri ab ipsis vel ex parte, vel ex toto adoptarunt, adnotando, & posteriores quidem in gratiam Lectorum distinctis characteribus. Angustia autem præsentis operis non patitur, ut Scriptorum hos errores recensentium testimonia, sicut & Patrum, qui eos confutarunt, lucubraciones cite-mus. Quæ proinde citata & relata videri poterunt in cit. Hist. Eccl. ejusdem Natalis.

14. Sæculo I. ex Viris de gremio Ecclesie exsurrexerunt, locuturisque perversa, ut abducant Discipulos post se, iuxta varicinium Apostoli Act. 20. v. 30. fuerunt Simon Magus, Menander, Saturninus, Basilides, Cerinthus, Ebion, & Nicolaïta.

Simon Magus Samaritanus erat, Gethis oriundus, inter XII. ejus errores, à Natal. Alexand. Sæc. 1. cap. 11. enumeratos, princeps fuit, quod docuerit semetipsum esse, qui inter Judæos quidem quasi filius apparuerit; in Samaria autem quasi Pater descenderit; in reliquis vero Gentibus quasi Spiritus Sanctus adven-tavit, teste S. Irenæo lib. 5. adv. hæres. c. 20. quod S. Aug. lib. de hæres. c. 1. paulo aliter refert. Proteſtantium vero

dogma de bonis operibus errore 6. Simo-nis continetur, quo prætendit hæretico-rum Patriarcha: *Secundum ipsius gratiam salvari homines, non secundum opera justa.* Præfuit idem Simon per principem suum errorem Sabellianis, & per tertium, legem nimirum non à Deo esse, sed à sinistra quadam intelligentia latam, Mar-cionitis & Manichæis. Consultatus est Si-mon ac ex aere prolustratus Romæ per S. Petrum; ubi *statua & inscriptione S. Dei* donatum fuisse ob celebritatem nominis per artem magicam sibi comparatam, scribit Tertullianus Apologetici c. 13.

Menander Simonis Magi discipulus, pariter Samaritanus, circa An. 74. Vespasianus Imperatoris tertio, Ecclesiam sua hæ-resi infestavit; Simonis errores, & præ-sistaxia sequendo, majorem fe insuper Præ-ceptore suo jactabat, atque Salvatorem Mundi prædicabat; immunitatem à senio & morte atque ereptionem à Domina-tione Angelorum, quos Conditores hu-jus Mundi assererat, illis promittebat, qui ejus Baptisinate fe curarent initiari. S. Julinus; Iren. Tertull. Eusebius; Epiph.

Saturninus, genere Antiochenus, Menan-dri Discipulus, in Syria Scholam erroris & impietatis constituit, tellibus iisdem Patribus. Ejus hæresim referunt Annales ad An. 120. quamvis cum ipsa Menandri impietate ortam ex eo suspicari liceat, quod Saturninus, sicut & Basilides ejus-dem discipuli fuerint. Ejus systema fuit, Angelos aliasque Potestates ab uno Patre prolus ignoto provenire, septem ex ho-rum numero mundum condidisse, ho-minemque finxisse quoad corpus, cui di-vina virtus scintillam vitæ immiserit; Ju-dæorum Deum unum ex Angelis esse, Salvatorem vero de communi virtutum sententia à Patre missum, ut & Judæo-rum Deum in ordinem redigeret, & iis, qui sibi crederent, salutem afferret. Ho-mines alios natura bonos, alios natura malos ab Angelis conditos effuit; Mar-

cionique, ac Maneti præfuit, Christum ingenitum, incorporeum, & informem primum asserendo, specieque potius, quam re ipsa apparuisse hominibus, omniaque ab ipso specietenus solum paracta. Nup-tias & generationem hominum ex de-monis doctrina profecta, primus inter hæreticos propugnavit.

Basilides, genere Alexandrinus, Condif-cipulus Saturnini, Menandi Auditor, in Ægypto eo tempore, quo Saturninus in Syria, hæreseos suæ venena sparfit. Sys-tema Saturnini, à Menandro haulum, circa unum ingenitum Principium, à quo Angeli, & ab his Mundus hic aspecta-bilis cum hominibus prodidisset, determi-natus explicabat: asserens ingenitum il-lud principium, quod barbaro vocabulo Abraxax nominabat, procreasse Mentem, ab hac vero procreatum Verbum, à Verbo Prudentiam, ab hac Virtutem & Sapien-tiam prodidisse; ab utraque porro condi-tos fuisse Principatus, Potestates, & An-gelos: ab his supremum Cælum conditum, & alios rursus Angelos propagatos; ab illis alterum Cælum, & alios rursus An-gelos, atque ita deinceps, donec 365. Cæli cum suis habitatoribus perfecti essent. Ultimi vero Cæli habitatores hunc Mun-dum condidisse. Sicut & illud de Christi phantasia apparentia, cujus loco Simo-nem Cyrenæum dixit crucifixum, errore inter viginti & unum undecimo præfuit Montanistis, asserens non omnia peccata dimitti à Deo, sed sola involuntaria; Prif-cillianistis vero errore 16. quo discipulos suos docuit egerare Deum, nec peccare contra illud Scripturæ: *Qui negaverit me &c.* Basilidis, Menandri, & Simonis dif-cipulos negasse realem Christi præsentiam in Eucharistia, adeoque Sacramentario-rum Proto Parentes esse, colligitur ex Ep. S. Ignatii ad Smyrnenes, ubi ait: *Eucharistias & oblationes non admittunt, quod non constentur Eucharistiam car-nem esse Salvatoris nostri Jesu-Christi, quæ pro peccatis nostris passa est, quam*

Pater sua benignitate suscitavit. Docuit præterea non esse alias peccatorum penas, nisi transmigrationem animarum post mortem corporis.

Cerinthus Philosophia in Ægypto opera-tione dedit: deinde Hierosolymis, Cæla-reæ, Antiochiæ frequenter Apostolis res-titit. Hunc esse, qui sub Apostolis que-stionem illam movit de Circumcisione, ac ceteris Legis Mosaicæ adhibendis cere-moniis, ad quam disceptandam Conci-lium Hierosolymitanum ab Apostolis ha-bitum est, scribant Epiphanius hæresi 28. & Philaltrius lib. de hæresi in Cerintho. In Asiam profectus virulentam doctrinam profudit. Systema Menandricum circa Conditores Mundi à summo principio distinctos sustinuit. Legem cum Evangelio necessario servandam esse ad consequen-dam salutem docuit. Ebioni & Nestorio præfuit, Jesum merum hominem ex Maria & Joseph procreatum asserendo, in quem jam adultum Christus à Summo Deo delapsus descenderit. Millenaristam item prævit, affirmans, post resurrectionem carnis humane Regnum Christi terrestre futurum, & Hierosolymis homines carnis voluptatibus, & cupiditatum illecebris servituros. De hujus Cerinthi cum Joanne Apostolo congressu memorabile quiddam narrat Eusebius ex S. Irenæo; Joannem scilicet cum lotum ad Balneæ venisset, animadverso, qui tum eodem accesserat, Cerintho, statim se inde propripuisse, dicentem: *Fugiamus extemplos, ne balneum, in quo Cerinthus veritatis hostis moratur, subito coincidens nos opprimat.* In multis ergo discrepavit à suis prædecessoribus Cerinthus.

Errores Cerinthi majori ex parte adop-tavit Ebion, eosque in Asia, nec non Romæ, in Syria, Nabathæa, & Moabide disseminavit, teste S. Epiphano: & hinc Cerintho simplicem, vulgarem, & solum hominem censuit ex Josephi cum Maria consortio genitum. Ebionite tam-en subinde admittebant ex Virgine & Spiritu

Spiritu S. natum, non tamen simul Deum. Mosaicos Ritus cum Christiana Religione coniunxit. Luthero præfuit, Divortia Matrimonii ad libitum fieri permittens, ac novum iure Matrimonium ad tertias & septimas que Nuptias.

An hæresis Nicolaitarum auctor fuerit Nicolaus unus de septem Diaconis? in dubium revocatur. Nonnulli ex antiquis ipsum hæreseos caput asserunt, alii hanc ab ipso labem depellunt. Cæterum turpissima fuit Nicolaitarum secta; utpote qui promiscuus mulierum amplexus, & magis obscæna tum peregere, tum docere: quos posterioribus sæculis imitati sunt hæretici Adamitæ, & nunc imitari dicuntur Quietistæ ac Hernhuteriani. Eorum etiam soboles existimatur Gnostico-rum hæresis ex S. Epiphanio, &c. Quidam ex his systema creationis Mundi aliter explicabant, ac Menander, Saturninus, & Basilides; namque aiebant, initio tenebras ac voraginem fuisse, & aquas, deinde à Spiritu secretas: verum tenebras contra Spiritum commotas, sursum excurrisse, & cum eo congressas fuisse. Ex hoc Consortio prodiisse Matricem quandam, quæ rursus eidem Spiritui iuncta quatuor Æones peperit. Hi quatuor alios procreaverunt, Dextram & Sinistram, Lucem & Tenebras. Ex his, inquiebant, natus est turpis Æon: ex cuius cum præfata Matrice Consortio, Dii, Angeli, homines, & septem Spiritus Demoniorum ortum habuere. Hæc hæresis damnatur Apoc. 2. cap. ubi Angelo Ephesi scribere iubetur S. Joannes: *Scio quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Ex dictis vero constat, hæreticos hujus sæculi principes Catholicæ fidei articulos, qui sunt de Deo Uno & Trino, de Mundi creatione, gubernatione, ac redemptione, aggressos fuisse; ac proinde ab ipsis Apostolis confutatos, ut prodant eorum epistolæ; præsertim à S. Joanne, qui, ut testatur Hieronymus de Script. Eccl. *Novissimus omnium scripsit Evangelium, rogatus ab*

Asia Episcopis, adversus Cerinthum, aliosque Hæreticos, & maxime tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse: unde & compulsus est divinam ejus nativitatem edicere. Quæmadmodum & id, quod omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est: ut habet initio divini sui Evangelii. Hujus vero & sequentis sæculi Hæretici erant pene omnes magi & malefici, in omnem libidinem effusi, ac fanatici.

15. Sæculi II. Hæreses fuerunt, Helcesitarum, Carpocratæ, Gnostico-rum, Cerdonis, Marcionitarum, Valentianorum, Encratitarum, Montanistarum seu Cataphrygum, Berdesanis, Theodoti Cæcariæ & Artemonis, Apellis, Adamitarum, Ophitarum & Sethianorum, Cænanorum, Hemogenis.

Helcesitarum Hæresis Auctor fuit Elxai Pseudopropheta, qui ad Ossenon (Judæicam Hæresim) Trajano imperante se adjunxit. Sampsa quoque dicti sunt Helcesitæ. Inter alia errorum capita, Christum in Creaturarum ordinem redigebant. Spiritum S. sexu feminam & Christi so- rorem essutiebant. Et Luthero præudentes, *Virginitatem oderant, damnabant Continentiam, Nuptias imperabant.*

Carpocrates genere Alexandrinus circa creaturas corporeas ab Angelis creatas sensit cum Menandro, transmigrationem animarum admittit cum Basilide, omne genus libidinis licitum esse docuit cum Nicolaitis.

Carpocratæ discipuli nefandarum in velamen obscenitatum sibi speciosum nomen *Gnostico-rum*, seu cognitione præditorum indiderunt; libidinum proflus monstra exercuerunt hæc bestia rationalis; ac inter cætera errorum capita ex Basilidis errore 365. Cælos ab Angelis ordine genealogico conditos fingentes, principes 369. ceu minores Deos invehabant, cuique Cælo insidentes, & Christum in octavo collocebant cum Barbelone, seu uni-

universorum parente. Christum negabant de Maria natum cum Saturnino & Basilide, neque carnem aliter quam specie ipsa suscepisse. Cum eodem Basilide negabant carnis resurrectionem. Protestantibus præfulerunt: *Deridendo eos, qui Monasticum vite genus amplexi essent, aut castitatem profiterentur, quod frustra id sibi imponerent molestiæ & laboris. Se-junia item damnando & execrando. Denique ex fœta informi, abortione pro-jecto, nefarium sacrificium & epulum offerebant, ac parabant Gnostici: quibus sceleribus majora, quam ulla Hæresis, damna intulerunt Ecclesiæ Catho-licæ; nam Ethnici, cum tot flagitia seirent à Gnosticis perpetrari, qui de Christiano nomine gloriabantur, illa etiam à Christianis veris perpetrari sibi persuadebant, eas ipsis exprobebant, & per-versa de Religione nostra opinione decepti eam execrabantur ut sectam flagitiis deditam, & impuris Mytheris deformem, testibus Ireneo, Eusebio, Epiphanio, aliisque veteribus Authoribus Ecclesiasticis: à quorum nefariis moribus ut pur-garent, ac immunem testarentur Catho-licorum Cœtum, Apologias suas conscripserunt Justinus, Tertullianus, Minutius Felix, &c. Gnosticæ hæreseos arcana Epiphanius ad Episcopos detulit, & illorum ignota hæstenu nomina detexit. Ex quo factum est, ut 80. fere capita exulare iussa urbem à Iosio spinisque repurgatam reliquerint.*

Cerdo sæpe excommunicatus, sæpe ad Ecclesiam reversus, atque acta penitentiæ restitutus circa Sæculi II. medium è Syria Romam profectus, hæresim suam spargere cepit. Hic Saturnini errorem de Judæorum Deo Angelo continuavit, & auxit: asserens, Deum à lege & Prophetis prædicatum, non esse Patrem Domini nostri J. C. Illum enim cognitum, hunc autem obscurum & ignotum: illum iustum & severum; hunc bonum & benignum fuisse; & hinc opposite ad erro-

rem Cerinthi vetus Testamentum tanquam alienum à Deo rejecit; Christumque à Patre ignoto ideo de Cælo missum fuisse, ut Dei Judæorum, seu mundi Conditoris Imperium ac tyrannidem everteret; non tamen de B. V. natum, sed carne solum phantastica circumdatum. Damnatus fuit hic Hæresiarcha à S. Apollonio Corinthiorum Episcopo in Synodo Orientali.

Marcion patria Pontius, Episcopi Catholici & pii filius, in Philosophia Stoica enutritus, postea ob stuprum à Patre de Ecclesiâ ejectus, Romam fugiens sub Anticæti Papatu circa An. 167. atque in communionem Romanæ Ecclesiæ subre-pere frustra conatus, Cerdoni se adiunxit, illumque audivit impietatis Magistrum. Systema Saturnini, qui Deum Judæorum asserbat unum ex Angelis Mundi Conditoribus, quem Cerdo Deum iustum & severum prædicavit, perpolivit impius Marcion, atque duos Deos ex æquo admittit, unum bonum, alterum malum, cui mundi hujus aspestabilis creationem tribuit: & hinc duos Christos pariter admittit, quorum alter apparuit Tiberi tempore, videlicet noster, alter vero à Creatore promittatur, ad restitutionem Judaici Status, quandoque venturus, scilicet Anti-Christus. Ex principio vero, Deum malum esse Mundi aspestabilis Fabricatorem, negabat Christum veram carnem assumpsisse, item resurrectionem corporum. Item ex alio, nimirum eundem esse veteris Testamenti Authorem, dicebat ejusdem violatores à Christo esse salvatos, observatores damnatos. Transmigrationem animarum in alia corpora etiam statuit ex negata resurrectione. Baptistinum verbis Evangelicis non contulit, & tertium etiam ad peccata diluenda concessit. Creaturas omnes aspestabiles execrabantur Marcionitæ tanquam à malo Deo conditas, & hinc virginitatem prædicabant, quod carnem à malo Deo exortam propagari ulterius non debere assererent, & ex eodem capite proni in

martyria ruebant. Myſteria ſua in aqua celebrabant. Marcioni demum poenitentiam flagitanti ea conditione ab Eccleſia promiſſa fuit, ut ad illam reduceret, quos abſtraxerat; ſed morte præventus eam implere non potuit.

Valentinum Episcopatus ambitio, cuius repulſam paſſus fuerat, ad hæreſim conſingendam impulſit, cuius doctrina ſicut, teſte Ireneo, omnium præcedentium hæreticorum recapitulatio fuit, ita infamam Gnoſticorum de æonibus fabulam ad Scholæ arces in ſyſtema erexit, quod longum hic eſſet recenſere. Tria hominum genera præterea finxit, terrenum, animale, & ſpirituale, quorum ultimum ſe eſſe jaſcitabant Valentiniani, Catholicos animales, & idcirco ipſos *fide & operibus bonis ad conſequendam ſalutem indigere*, (teſtimonium efficax Chriſtianos Catholicos ſæculi II. bona opera ſalutis æternæ eſſe meritoria credidiſſe) *sibi vero cognitionem ſufficere*, in ſpiritu Lutherani edixerunt. Contra Saturnini, Baſilidis, Cerdonis, & Marcionis opinionem de carne Chriſti phantaſtica, primus ſenſit Chriſtum Dominum corpus de Cælo attuliſſe, ac tanquam aquam per ſiſtulam per Mariam Virginem tranſiſſe, nec quidquam ex ejus utero ſumpſiſſe. Proteſtantibus præluſerunt Valentiniani *reſcicendo Traditiones*, teſte S. Ireneo lib. 3. c. 2. Valentinus una cum Marcione ab Eccleſia ejectus eſt, præſidente in Romana Cathedra Eleuthero, teſte Tertull. lib. de præſcrip. c. 30. Porro ſæcundiſſima hæreſim fuit Schola Valentinii; ex illa enim prodiſerunt alii hæretici, qui ejus fabulas vel amplificaverunt, vel alio modo expoſuerunt. Inter eos numerandi veniunt *Secundus*, à quo Secundiani, *Marcus* à quo Marcotti, *Colobarfus* à quo Colobarfiani, qui ſummum univerſorum Parentem ac primum principium hominem aſſerere auſi ſunt; & idcirco Salvatore ſe ſilium hominis vocaſſe. Ex ipſa pariter prodiſerunt *Heracleonita*, qui orientes

ſuos novo quaſi modo redimebant, oleum vel baſſamum aqua temperatum ipſorum capitibus infundentes. Quibus aſſinis fuit hæreſis *Archonticorum*, ab Eutacho quodam Conſtantii temporibus propagata, qui Baptiſimum damnabant. Ex cænoſo Valentinii gurgite manavit inſuper *Barbeliatarum* ſeu *Borborianorum* hæreſis; atque ad ejus ſectam deſecerunt Florinus & Blaſus Romani Presbyteri, quorum primus ad hæreſim Valentinii Calvino præcludens, addidit, *Deum auctorem eſſe malorum*; quam impietatem Marcion videtur exhoruiſſe in Deum bonum eſſe ſuæ, & hinc malum Deum ſiſſiſſe. Alter vero Judaïſmum latenter inducere voluit. Cæterum Valentiniani hæreſi ſua majori ex parte conſequi ſtuderunt, ut ſuperſtitioſis ſuis initiationibus infelices mulierculas libidini ſuæ facerent tributarias, ad eum fere modum, quo poſterioribus hiſ ſæculis id tentabat Molinæus.

Encratarum ſeu Continentium Hæreſis Authorem habuit Tatianum Syrum, prius inſignem Philoſophum, deinde in Chriſti Schola S. Juſtini Martyris diſcipulum, ac demum ſaſtu ſcientiæ Hæreſeos Magiſtrum. A Valentino æonum fabulam mutuatus eſt. Ad exemplum Marcionitarum ab animatorum eſu, & vini potu abſtinebant Tatiani Sectatores, ſed ex alio motivo: ab animatorum quidem eſu, ne damnationem incurrent; à vino vero, quod improbos eo ſolum uti exiſtimarent: unde illud diabolicum vocabant, & hinc *Encrata*, ſeu *Abſtinentes* dicti ſunt. Ex eodem principio meram aquam adhibebant in Myſteriiſ Encratæ, unde & *Hydroparaſtate* vocati ſunt. Inſuper ad Tatiani Magiſtri ſui dogmata addiderunt, plura eſſe principia, inter que diabolum conſtituerunt. Ejuſdem Tatiani errorem Severus quidam amplexus eſt, qui à ſe ſeducos *Severianos* appellari voluit; adjecit vero hæreſi Encratarum de ſua penu, Mulierem Sathane opus eſſe; & in corpore humano id, quod infra

Umbi-

Umbilicum eſt, à mala poteſtate conditum.

Montaniſtarum ſeu Cataphrygum hæreſis erupit Antonini temporibus, ſub M. Aurelii temporibus aſſeſcit, & latius propagata eſt. Ejus Auctor fuit Montanus in Myſia Phrygiæ natus, quæ nuncupatur Ardabam; adjutricibus duabus meretricibus Prifcilla & Maximilla, quibus infanxiæ ſuæ ſpiritum aſſavit eaſque Prophetiſſas haberi voluit. Præcipui Montaniſtarum errores fuerunt ſequentes. Montanus ceu Paracletum venerabatur. Nuptias ſecundas contra ſeortationes damnabant. *Matrimonia ſolvebant* quemadmodum nunc Proteſtantes. Tres quadageſimas ſtatebant. Veniam omnibus pene delictis ab Eccleſia concedi poſſe negabant. Peſupiani inſuper, in quorum vico Montaniſtæ frequentiores conventus agere ſolebant; Mulieres ad Presbyteratum & Episcopatum promovebant. Animam corpoream quædam ex eorum Prophetiſſis ex cœleſti præſentia viſione edixit. Sanguinem vero infantes in Sacramentis ſuis adhibuiſſe, quamvis à quibusdam perhibeantur, negabant conſtanter ſaltem puriores Montaniſtæ, nec veterum aliquis, qui in eos ſtylum acuerunt, hoc ipſis crimen improporavit. Extruſus fuit Montanus cum ſuis Sectatoribus, in quorum numerum inſeliciter venit ipſe Tertullianus, per Episcopos ab Eccleſia, ejuſque naſcentem hæreſim Gallicana Eccleſia proſcripſit. Ipſam vero & Maxillam Propheſiſtam ſibi laqueo mortem conſciſiſſe teſtatur Apollinaris Hierapolitanus apud Euſebium lib. 5. c. 15.

Bardeſanes Syrus Edeſſe natus, Vir ſub Marco Antonio fuit doctrina, pietate, Chriſtianæ Fidei confeſſione, ac contra Gentiles æque ac Hæreticos infinitis ſcriptis longe celeberrimus; at in Valentinii Schola educatus, quamvis ejus errores & multiplices fabulas redargueret, Veteres illius erroris ſordes non eluit omnino; hinc etiam mortuorum reſurre-

tionem negavit Bardeſanes, Iugendus omnino.

Nobile par fratrum eodem ſæculo II. exiſtiterunt, Theodotus Byzantianus arte Coriarii, & Theodotus Trapezita, quorum primus, Chriſti nomine in perſecutione negato, ut ſe à Fidelium juſtis exprobrationibus tueretur, Deum ſe non negaſſe, ſed hominem dumtaxat aſſeſſavit, ac Cerinthi hæreſim obliteratam recoquens, Chriſtum hominem merum ac nudum aſſeruit, S. Joannis Evangelium & Apocalypſim ut Cerinthi factus ſtulte repudians, cum à Joanne contra Cerinthum ſcriptum potiſſimum fuerit Evangelium. Hæreſis Allogorum vel Auctor fuit, vel Propagator Theodotus, qui Verbum Divinum ſemper à Patre genitum, incarnatum negabant. Theodotus vero Trapezita, ut Chriſtum magis deprimeret, Coriarii errori addidit, ipſum inferiorem eſſe Melchifedech, eo Davidi verſu abuſus: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchifedech*. Illamque Melchifedechum cœleſtem virtutem eſſe, ut qui ſit ſine Patre, ſine Matre, ſine genealogia, propugnavit. Coriarii hæreſim propugnavit quoque certus Artemon, Chriſtum nudum hominem aſſerens. Qui vaſer homo vere fuit typus inſignis modernorum Proteſtantium; ut enim errori ſuo ſpeciem authoritatemque conciliaret, eundem ab Apoſtoliſ prædicatum, Scripturarum ſenſum pervertens, impudenter aſſerbat; ab iis autem, qui ipſos ſecuti ſunt, Divinitatem Chriſto tributam aſſerens, cum Deus non eſſet, loquelam Proteſtantibus circa defectionem Eccleſiæ præſupuiſſe videtur. Vir iſte obſcurus; ſed ut nihil deſideraretur discrimini inter Artemoniſtas & Proteſtantes quantum ad præſens caput, cui certe ut unica baſi ſuos errores ſignant, diſcipuli Artemoniſti ſuum errorem traditione firmatum eſſe impudenter eſſe ſuſtinebant, quæ primum à Zephyrimo Papa interrupta fuiſſet, ut teſtatur Auctor Anonymus

Eee

nymus

Tom. II.

nymus libri contra hæc hæresim editi apud Eusebium lib. 5. Hist. Eccl. c. 27. qui Auctor hæc Hæreticorum illorum insolentem jactationem, & putidam calumniam refellit: quem locum, esto longiorem, huc non referre mihi temperare nequeo, cum apertissime demonstret eandem œconomiam adhibitam esse ab Ecclesia Romano-Catholica Sæculo II. contra Præcursores Lutheranorum, quæ postremis Sæculis ab eadem Ecclesia contra eosdem adhibita est: quæ nota infallibilis est ejusdem orthodoxiæ. Sic autem sonat: *Ajunt isti, omnes majores nostros, & ipsos Apostolos ea, quæ ipsi jam affirmant, non modo à Domino accepisse, verum etiam alios eadem docuisse; & veram prædicationis rationem usque ad Victoris tempora, qui XIII. à B. Petro Romæ Episcopus fuit, integre servatam illam quidem, sed à Zephyrino illius Successore penitus corruptam, & depravatam fuisse. In ipsissimum prætextum Pseudo-reformatorum, ad ipsa usque præcisè verba: Atque profecto quod ab illis dicebatur, multum fortasse videri potuisset habere probabilitatis, nisi primum illis Sacræ Scripturæ testimonia contradicerem: deinde fratrum quorundam scripta supersessent Victoris temporibus multo antiquiora, quæ illi tam contra Gentiles veritatis defensione, cum contra hæreses, quæ id temporis grassabantur scripserunt. — Quot item Psalmi, quot Hymni à Fratribus Fidelibus antiquitus præscripti, qui Christum Verbum Dei, verum Deum esse concentu quodam celebrant? Cum igitur ex tot amorum spatia Doctrina Ecclesiastica vere annuntiata fuerit, quomodo fieri potest, ut illi Patres, qui ad Victorem usque vitam prædixerunt, sic, ut illi asserunt, prædicarint? aut quomodo non illos pulset hæc Victori tam falso obiectore? præsertim cum exploret cognitum habeant Victorem Theodotum illum Coriariarum (qui primus Christum solum Hominem dicebat) Du-*

cem, & quasi Parentem hujus impiæ & execranda à fide defectionis, Christum Deum pernegantis, Christiana communione interdixisse. En modum procedendi Ecclesiæ Romano-Catholicæ, quæ ipsa est in excludendis erroribus Protestantium tertio Sæculo jam adumbratorum! dum quemadmodum Sæculo II. & III. causationes illorum Hæreticorum de defectione Ecclesiæ; ex Sacra Scriptura, traditione Patrum, & Ecclesiarum conspiratione, seu, ut ait Anonymus ille, concentu diffusit, ac demum per Ecclesiæ Caput conciliariter pertinaces anathematizavit; ita iisdem armis Sæculo XVI. eadem Ecclesia contra Protestantes usa est. Quas traditiones circa capita controuersa Dei immenso beneficio ad I. II. & III. Sæculum jam tam clare deduxerunt nostri Polemici, ut vel legenti has exiguas notas historicas patebit: ut rubore suffusi Recentiores, quod eorum Patriarchæ eandem defectionis epocham post IV. quintumque Sæculum divinaverint, illam ad usque Sæculum secundum in multis capitibus revocare cogantur, ut lib. III. non semel annotavi.

Apelles Marcionis discipulus, præter alios errores, quos cum ipso communes habuit, à Virgine quadam Philumene, revelationes & miracula mentiente, deceptus ac depravatus, finxit Filium Dei Cælo descendente sibi corpus ex quatuor elementis conpegisse, quibus in Cælum ascendens reddidit, quæ ab illis mutatuus fuerat, solam in Cælos animam inferens. Hanc Philumenem S. Augustinus ex memoriæ lapsu, Viris etiam maximis contingente, Severo, de quo supra, tribuit sibi de hæres. Emerit Apellis hæresis sub imperio Antonini Pii & Pontificatu Telesphori, circa A. C. 146.

Prodicus è Gnosticorum Schola infamem Adamitarum sectam instituit. Hi suis in conventiculis, omni pudore deposito, nudi suos Ritus obibant. Uxorum communio decretum erat Sectæ. Pro-

miscuus concubitus, mystica initiatio; credebant Nuptias futuras non fuisse, si nemo peccasset. Recruduit hæc pestis in Bohemia ultimis his Sæculis.

Ophitæ, Valentinianorum Soboles, Euphratem quemdam sive impietatis Auctorem habuerunt. Christum in serpentis speciem transformatum effutiebant; sive hunc ipsum serpentem esse, qui Adamum & Evam deceperit. Serpentem propterea adorabant, & in mensam, ubi propofiti panes erant, incantationibus quibusdam è spelunca, in qua nutriebatur, advocatum, & circa panes illos gyrantem osculabatur, atque ita suam confici Eucharistiam dicebant. Ipsos Jesum à Christo distinctisse, Auctor est Theodoretus; & asseruisse Jesum quidem ex Virgine natum, Christum autem de Cælis in ipsum descendisse. Hinc Jesum execrabantur. Ophitæ eosdem cum Sethianis fuisse existimat Theodoretus. S. Epiphanius diversos enumerat. Refertque illos Sethum Adami filium existimasse Christum esse: duo hominum admisisse genera; quorum unum à Caino, alterum à Setho duceret originem, & multis libris apocryphis usos esse.

Cainani è Valentini Castris prodierunt. Cainum à potentiori quadam virtute derivatum prædicabant, nec non è Esau, Core, Dathan, Abiron, & Sodomitis: Abelum vero ab imbecilliore virtute prodidisse. Quapropter impios illos ac reprobos venerabantur. Judam Iscariotem colebant nonnulli, quod prodidisset Christum Legi instituta violentam & antiquantem; alii, quod Christum licet optimum Judæi tradendo, nostræ saluti consulisset. Evangelium sub nomine Judæ proditoris obrudebant & sequebantur. Cæterum cum Carpocrate sentiebant, neminem salutem consequi posse, nisi qui omnia flagitia implevissent: & hinc cum Gnosticis omnium libidinum monstra religiose exercebant. Calvino denique, aliisque Novatoribus facem præferentes Bap-

tismum ad salutem necessarium esse negabant Hæretici isti.

Hermogenes cadente secundo Sæculo à Christianis ad Sticos Philosophos defecit. Ejus error palmaris in eo fuit, quod assereret materiam esse ingentiam & insectam, Deoque coæternam. Asseruit præterea hic Hæresarcha, Christi corpus in sole depositum esse; diabolum autem & demones in materiam refundendos. Hæ sunt Hæreses Sæculi II. in quas Patres hujus Sæculi stylium acuerunt, per Romanos Pontifices, aliosque Episcopos Synodaliter, quantum per persecutiones licuit; atque per monumenta hujus Sæculi rariora nobis innotuit, condemnatæ, ut non semel adnotavimus. Apertiora Synodalia Conventuum, in quibus fidei controversiæ ventilatæ, atque decise fuerunt, testimonia dabunt Hæreses ac Schismata Sæculo III. exorta, ut jam videbimus.

16. Sæculo III. Hæresion Auctores existenter Berillus, Privatus, Arabes cum Valesis, Schisma Felicissimi, Novatus & Novatianus, qui hæresim cum Schismate conjunxerunt. Dehinc Rebaptizantium error negotium Ecclesiæ faceffivit. Postæ Angelici & Apostolici, Noetiani, Sabeliani, Paulus Samosatenus & Paulianistæ, Manes & Manichæi, Hieracitæ suarum Hæresion venena profuderunt. Nepos item & Coracion. Ad hoc Sæculum etiam revocanda Origenistarum hæresis, quod illius Auctor Origenes ab A. C. 204. ad 254. floruerit.

Berillus Bolstrorum in Arabia fuit Episcopus. Ipsi Principalis error fuit, Filium Dei non ante fuisse, quam in humanam carnem immigraret; neque propriam esse habuisse divinitatem, sed solam Patris in eo existisse. Damnata fuit ejus hæresis in Synodo Bolstræ celebrata A. C. 247. aut 249.

Privatus incertæ hæresios Auctor, sed Schismatis adversus S. Cyprianum præcipuus inceptor, varias in Africa turbas

excitavit; atque in Romanæ Ecclesiæ communionem fraudulenter irrepere tentavit. Damnatus est in Concilio Labefitano, quæ Synodus à Fabiano Pontifice Maximo confirmata fuit.

Arabes quidam animæ rationalis immortalitatem palam impugnarunt eodem Sæculo; eam una cum corpore exstinguunt; & cum eodem resurrecturam effutientes. Minus impij famoso Lokio & modernis Materialistis. Condemnati sunt in Concilio Arabico multorum Episcoporum. Eadem ferme tempestate Valesij eruperunt, cujus Sæctæ Auctor fuit quidam, Arabs nomine Valens. Hi in eo solo errarunt, quod castrationem sui ad salutem necessariam existimarent. Damnati sunt à Synodo Achajæ. Anathema in illos renovatum legitimus Sæculo IV. in oecumenica Synodo Nicæna, & in Canonibus Apostolorum post hoc Concilium fabricatis. (lib. 1. tit. 2. n. 25.)

Felicissimus, qui electioni S. Cypriani cum quinque alijs Presbyteris adversatus fuerat, conjurationis animum contra Sanctissimum Episcopum nunquam deposuit, atque excludendæ Novatianorum hæresi ova posuit; quorundam Martyrum seu Confessorum mentes, quos S. Cyprianus fraeræ corripuerat ob nimiam eorum erga lapsos (hoc est, in persecutione abnegantes fidem) facilitatem per indulgentias suis tormentis iisdem impetratas & per hoc Ecclesiasticæ disciplinæ everfionem causatam, & lapsos contra Cyprianum commovendo, ut præterderent omnes absque satisfactione mox recipiendos. Nec satis: quos infelix Felicissimus à S. Cypriano abstraxerat, & in dies abstrahabat, in monte quodam collegit, Ecclesiam Schismaticam & profanum Altare ibi erigens. Ut vero Schisma consummatum esset, Fortunatum è quinque Presbyteris perduellibus unum, Schismatici Episcopum constituerunt. Illos cum Felicissimo adulterii reo damnaverunt Episcopi Africani in Concilio hanc

ob causam congregato. Hujus Schismatis (quod intra limites Schismatis permanfit) inventor fuit Novatus, qui Felicissimum, inconsulto S. Cypriano, Diaconum constituit, quo majorem ad res novas molendas in Clero auctoritatem haberet.

Novatianorum Hæresim Novatus & Novatianus considerunt. Hos confundunt, & in unum miscent Eusebius, S. Epiphanius, & Theodoretus; aperte distinguunt S. Cornelius, S. Cyprianus, & S. Pacianus. Sed enim Novatus Presbyter Carthaginensis fuit gravissimorum criminum reus, ob quæ cum se propediem ab Episcopis damnandum, excommunicandumque prævideret, Carthagine furtim discessit, & Romam profectus, Novatiano conslandi Schismatis Auctor fuit. Qui quondam enervatus, in læsto baptizatus, urgente morbo, nec ex quo convaluit, cæremonias Baptismatis in se suppleri curans, aut Sacramentum Confirmationis, quod ex Ecclesiæ disciplina statim post Baptisma conferebatur, suscipiens, eo rem perduxit, ut Cornelio Romæ jam sedente, Novato imprimis opem ferente, miris ac detestandis artibus Romanam Sedem invaderet, & primus Antipapa constitueretur. Non purum Schisma, sed Schisma hæresi junctum constavit Novatianus, quamvis ejus hæresis, ut præcedentes, circa divinitatem ipsam versata non fuerit: quo modo explicandum venit S. Basilius ep. 1. Canonica ad Amphil. Can. 1. In eo autem positus fuit palmaris Novatiani error, quod negaret Ecclesiam lapsis in persecutione, id est, Sacrificatis, & libellaticis indulgere posse; deinde cæteris etiam criminibus post Baptismum commissis nullam ab ea tribui posse veniam assereret; imo quælibet generatim delicta post Baptismum commissa, Ecclesiæ autoritate remitti posse, negavit Novatianus. Quam ferream sententiam dein mitiores Novatiani ad sola peccata mortalia post Baptismum commissa mitigabant. Unicam ergo illam peccatorum

indul-

indulgentiam in Ecclesiæ arbitrio versari prætendebat Novatianus, quæ per Baptismum obtinetur. Propterea tamen lapsos salutem à Deo sperare posse, & debere non negabat; & ideo illos ad penitentiam adhortabatur, ut divinam clementiam lacrymis promererentur ac laboribus; sed hoc negabat unum crudelis Apostata, ad Ecclesiæ ac Fidelium communionem eos recipi oportere, atque penes Ecclesiam ipsos reconciliandi jus ullum esse ac potestatem. Verbo: non negavit penitentiam, sed cum modernis Novatoribus, contententibus formam absolutionis non esse remissivam, sed declarativam solum remissionis peccatorum à Deo factæ, Sacramentum Penitentis: qui consequenter in suo Antesignano ab Ecclesiæ Catholica Sæculo III. jam condemnati sunt. Sicut autem viperinus Novatus, ut S. Cypriano negotium faceretur, ejus *severitatem* ordinatam in lapsos in prætextum Schismaticis Felicissimo videtur suggestisse, qui proinde lapsos *sine penitentia* censuit recipiendos; ita, teste S. Paciano ep. 3. ad Sempronianum, Novatiano, ut Cornelio invidiam constaret, eique gradum ad Papatum facilitaret, consuluit, ut pro seuto manutentionis *se reptionem lapsorum* Cornelio objiceret; cui muniendo, cum Novatianus infausum dogma prociudisset Ecclesiam non posse dare indulgentiam lapsis, ea oeconomia factum est, ut rigori Ecclesiastico, circa lapsos iis Sæculis necessario à Patribus adhibito, duplex error extreme opponeretur, quorum ultimus diu, atrociterque vexavit Ecclesiam. Novatiana hæresis proscripta est primo Romæ à Cornelio An. 253. Item in Italia per aliud Concilium. Denique in Africa per Synodum 42. Episcoporum. Item in Asia à Demetrio Antiochiæ Episcopo.

Baptismum ab Hæreticis collatum primum omnium in Ecclesia Africana abdicavit Agrippinus S. Cypriani decessor, habito ea de re Concilio, quod ad An. C.

215, refert editio novis. Concilior. Error ille in Orientem pervasit, & Conciliis ibi firmatus est. Eidem errori magnas vires addidit S. Cyprianus, & tria sub ipso Carthagine celebrata Concilia. S. Stephanus vero Romanus Pontifex veritatem sedulo defendit invictissimo traditionis clypeo. Quamvis vero S. Cyprianus graviter erraverit, notam tamen hæreses non incurrit; quia ita affectus erat, ut consuetudini cederet (secundum quam ratus habebatur in Ecclesia Romana, aliique Ecclesiis Hæreticorum Baptismus) si vel plenarij Concilii auctoritate confirmata, vel graviori pondere rationum fuisset vindicata: id quod ad longum probat S. Aug. lib. 2. de Baptif. contra Donatistas c. 4. 5. &c. Unde hic error nec eum Schismaticum fecit.

Medio circiter Sæculo III. emerfit Anglicorum hæresis Authore ignoto. Unde dicti sunt Angelici: pariter non convenit inter Authores Apostolici, præter Encraticitarum, & Novatianorum, à quibus erant propagati, venenata dogmata, proprium errorem propugnarunt, non licere scilicet aliquid possidere. Quorum errorem ex parte adoptavit Wicleffus. Sanctorum Andreæ & Thomæ apocryphis actis ad erroris sui confirmationem utebantur. Præclara sunt, quæ in illius hæreses confutatione scriptis S. Epiphanius de paupertate, & virginitate, aut continentia, quam sua ætate Christiani profitebantur, quibus nostrates Hæretici vota Monastica damnantes confunduntur.

In eandem hæresim propugnandam ac propagandam tertio Sæculo conspirarunt Praxeas, Noetius, & Sabellius, quæ tres Sanctissimæ Trinitatis Personas in unam confunderet, ac Patrem esse passum consequenter assereret. Hujus primus Author fuit Praxeas, prius Montanista, dein Montani accerrimus hostis. Propagator Noetius Ephesius, ut Epiph. tradit, vel Smyrnæus, ut vult Theodoretus, circa An. 245.

Suo

Suo vero nomine ac patrocinio celebriorem fecit Sabellius circa An. C. 257. in Libya natus, ac ejusdem hæresis idem propagator. Praxeam damnatum recantasse palidionem, occultasse hæresim, ac eam postea excussa fronte iterum difseminasse testatur Tertullianus lib. contra Praxeam c. 1. Cæterum Hæresis hæc Sæculo IV. in Concilio primo Oecumenico Nicæno, in quo Fides Catholica explicata est, cum Arii alisque hæresibus est una damnata, Fideisque Catholica nitide explicata.

Paulus Samosatenus Hæreticis Paulianistis nomen dedit. A. C. circiter 262. Zenobia Regina Palmyrenorum patrocinio propagavit hæresim, quam condiderat, ut ipsam demereretur. Judæa enim erat, illique ut serviret Paulus, Judaicam impietatem in Ecclesiam inivit, divinarum Personarum Trinitatem, Christi que Divinitatem abnegans; alia tamen œconomia, quam Prædecessores ejus Hæretici. Primum caput erroris Pauli Samosateni fuit, quod Christus semper non fuerit, nec ante Mariam Virginem; Verbum tamen & Sapientiam in eo inhabitare, sed quæ tum primum hypostasim habere cœperint ab æterno Patre distinctam, cum in utero Matris Christus formatum est. Hac enim temporali missione, & externa prolatione Verbum evasit Filium. Cæterum licet rectus esset, novellusque Deus, prædestinatione nihilominus æternum fuisse. Alterum caput ex isto consequens fuit, duas esse in Christo Personas, & duos Filios Dei; unum natura, alterum adoptione. Ex quo pravo fonte derivavit alias assertiones erroneas, quas 10. quæstionibus S. Dionisio Alex. propositis, & ad eum transmissis complexus est Samosatenus. Tertium caput hæresios Pauli Samosateni errori Sabelli erat affine. Trinitatem namque Divinarum Personarum è medio tollebat, Verbum non Personam esse à Patre distinctam, sed efficientiam solum asserens,

Deo quidem coæternam, sed sine hypostasi, quæ se in Jesum, ut in merum hominem insinuasset. Damnatu est Paulus Samosatenus cum suis erroribus in duobus Conciliis Antiochiæ habitis, quorum primum habitum est An. 264. Et cum in eo vafer Hæreticus fucos hæresim suam Patribus occultasset solum, non ejurasset, eamque postliminio divulgaret; in altera celeberrima Synodo Antiochiæ An. 270. coacta iterum damnatus est Hæresiarca.

Terrimæ Manichæorum hæresis primus parens fuit Scythianus, Saracenus genere, in Arabia nutritus, Alexandriæ græcæ disciplinas, ac præsertim Philosophiam doctus, qui abusus vir pestilentissimi ingenii ad condendum dogma de duobus principiis bono & malo animi applicuit. Jerosolymis lapsus è tecto, in quod præstigiorum ostentandorum causa ascendit, Terebinthum auri, librorum, & hæresios suæ reliquit heredem; quo divina ultione ex ædium summo, quod in Persia eadem, qua Magister suus Scythianus Jerosolymis conscenderat, per dæmonem deturbato ac occiso Anus, cuius iniquissimus fuit, pecuniarum omnium, ac librorum compos facta, seruum Persam emic Cubricum nomine, quem manumissum adoptavit, in Persiarum erudendum curavit disciplinis, ac librorum, & pecuniarum scripsit heredem. Qui ne festivitatis nomen ei probrosum esset, *Manes* appellari deinde voluit: quæ vox Persis *Homiliam*, id est, *allocutionem* significat. Verum cum apud Græcos male sonaret hoc nomen, ac à *Mania*, hoc est, ab insania & furore videretur derivatum, *Manichæum*, quasi *Manna* fundentem hunc nominaverit postea Discipuli. Quemadmodum vero Manes errorem principem de bono & malo principio unâ cum suis Magistris à Marcione II. Sæculi Hæresiarca sumpsit, ita & hæreticorum I. & II. Sæculi impia dogmata de carne Christi phantastica, de Nuptiis,

de corporum resurrectione, de Deo Judæorum, de veteri Lege ab hoc malo Deo condita, plurimâ adoptavit, quæ videri possunt apud Natalem Alex. Prostantibus præfulerunt Manichæi, contententes in homine non esse liberum arbitrium, alioquin peccatum in Deum refundendum esse. Quietistis, bellum illitum profus contententes. Calvinistis vero, negando Baptismum ad salutem esse necessarium. Dum vero in odium carnis execrabantur reliquias Sanctorum; Catholicis nostri Sæculi testatum reliquerunt, à decessoribus Sæculi III. reliquias Sanctorum fuisse cultas. Latissime diffusa fuit hæc hæresis in Ecclesia, diuque perduravit, recenterque à novis Manichæis suscitata, ut infra videbimus. Contra eos omnes ingenii vires applicuit S. Augustinus, uti videre licet in ejus scriptis.

Hieracitharum hæresis Manichææ propagata ab Hierace, quem & Hieracham nonnulli dicunt, in Ægypto ortum habuit. De Filii Dei generatione & divinitate pessime sensit; Filium tamen à Patre revera genitum ipsum sensisse tradit Epiphanius: spirituales solum resurrectionem admisit, carni nequam convenientem; Nuptias in veteri Testamento, non in novo licitas asserbat; Melchisedechum Spiritum S. esse contendebat. Erat hæc hæresis quasi temperatus Manichæismus, ad quam solos Monachos, Virgines, Continentes, aut Viduas admittebat, ab animatis & vino sibi temperans, ac severam vitam ducens ac prescribens impostor, unde ejus discipuli dicti sunt *Abstinentes*.

Nepos Ægyptiacus Episcopus fabulam de millenario in terris Christi Regno, delictis corporeis & voluptate felici assuente; Sanctisque post resurrectionem promissis restauravit circa An. 264. Schismatis tamen, quod post mortem ejus exortum ac propugnatum, duce Coracione; Auctor non fuit, utpote nequaquam pertinax, teste Dionysio Alexandrino.

Origenista ab Origene Adamantio nomen sumpserunt, patria Alexandrino Leonidis Martyris filio, Orbi Christiano ob vitæ severitatem, ingenii acumen, Christianæ Religionis zelum, librorum editorum multitudinem ac splendorem, ac demum erroribus contra fidem, horumque ac sui defensoribus per aliquot Sæcula virtute ac scientia præstantibus natis, notissimo. Ejus præcipui errores fuerunt, primo: Filium Dei non esse natum, sed factum, Patreque minorem; & Spiritum S. tertium dignitate post Patrem & Filium, quibus hæresi Ariani & Macedoniæ præfuit, priorique sua autoritate magnum pondus adjecit. Secundo: animas hominum ante corpora creatas fuisse, cœlestesque virtutes exiitisse, quæ ob peccatum animæ evaserint, & in corpora velut in carceres quosdam supplicii causa misse sint. Tertio: tam Dæmonum, quam hominum impiorum supplicis finem imponendum esse. Quarto: de Gratiæ Divinæ auxilii pessime sentiendo, atque Pelagianæ hæresi ova ponendo, &c. Impugnatores defensoresque plures in Oriente & Occidente nactus est sua autoritate, fama, ac subtilitate Origenes, quam moderna tempestate Janfenius, & Quærellius unquam in Gallia & Belgia Eundem ejusque errores in Synodo Alexandrina An. 399. damnavit Theophilus Patriarcha Alexandrinus, eodem Sæculo in Concilio Cypriorum S. Epiphanius, nec non A. 400. effervescente contentione Anastasius Romanus Pontifex, quibus damnationibus non obstantibus caltra Origenis necdum deserebantur. Donec An. 553. coacta Constantinopoli quinta Synodo Generali præter trium Capitulorum, de damnatione Origenis actum fuit, profectioque ejus errores, ut hæresis putide, & anathemate confixum nomen. Varii errores præterea imputati sunt Origeni ab ejus impugnatoribus, à quibus de facto à Criticis purgatur. Et hæc sunt Hæreses III. Sæculi, non à Cæsaribus, obstantibus